

PAPER DETAILS

TITLE: Özel Gereksinimli Öğrencilerin Yazma Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

AUTHORS: Nesime Kübra Terzioğlu, Nurcan Çakar, Elif Cansel Yıkmaş, Hilal Kaplan

PAGES: 2491-2511

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3796025>

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜFED)
 Bolu Abant İzzet Baysal University
 Journal of Faculty of Education

2024, 24(4), 2491 – 2511. [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2024.-1453100](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1453100)

Özel Gereksinimli Öğrencilerin Yazma Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

The Examination of Teacher Views on Writing Skills of Students with Special Needs

Nesime Kübra TERZİOĞLU¹ , Nurcan ÇAKAR² , Elif Cansel YIKMIŞ³ , Hilal KAPLAN⁴

Geliş Tarihi (Received): 14.03.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 03.10.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.12.2024

Öz: Bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerinin yazma becerilerine ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu bağlamda özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerinin yazma becerilerine ilişkin görüşlerini, deneyimlerini ve algılarını anlamak amacıyla nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde çalışmakta olan 20 özel eğitim öğretmeni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. İçerik analizi ile analiz edilen veriler tema, alt tema, kodlar ve söylenme sıklıkları verilerek tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda özel eğitim öğretmenlerine göre öğrencilerinin yazma becerilerini en çok parmak kaslarının gelişimi, olgunlaşma ve kalem tutma alışkanlıklarının etkilediği; yazma becerisinin önkoşullarının ise doğru kalem tutma ve ince motor becerilerin gelişmiş olması olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerinin yazma becerilerini sınıf içi gözlemler ve büyük-küçük harf kullanımı, noktalama işaretlerinin kullanımı gibi kriterler bağlamında değerlendirmektedirler. Son olarak, araştırma sonuçları, özel eğitim öğretmenlerinin aile desteği ve ailelerle iş birliğinin öğrencilerin yazma becerileri üzerindeki olumlu etkilerini vurguladığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim öğretmenleri, Yetersizliğe sahip olan öğrenciler, İlk okuma ve yazma, Yazma becerileri

&

Abstract: The aim of this study is to examine special education teachers' views on their students' writing skills. In this context, the phenomenological design, one of the qualitative research approaches, was used to understand special education teachers' views, experiences, and perceptions regarding their students' writing skills. The data for the study were collected using a semi-structured interview form consisting of nine questions. The study group consisted of 20 special education teachers working in various provinces of Turkey. The data, analyzed through content analysis, were presented and interpreted in tables by providing themes, sub-themes, codes, and frequencies. The results of the study revealed that, according to special education teachers, the most influential factors on students' writing skills are the development of finger muscles, maturation, and the habit of holding a pencil. The prerequisites for writing skills were identified as proper pencil grip and well-developed fine motor skills. Additionally, special education teachers assess their students' writing skills through classroom observations and criteria such as the use of uppercase and lowercase letters and punctuation marks. Finally, the results of the study reveal that special education teachers highlighted the positive impact of family support and collaboration with families on students' writing skills.

Keywords: Special education teachers, Students with disabilities, Primary reading and writing, Writing skills

Atıf/Cite as: Terzioğlu, N.K., Çakar, N., Yıkmiş, E.C., & Kaplan, H. (2024). Özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(4), 2491-2511. [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2024.-1453100](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1453100).

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Nesime Kübra Terzioğlu, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Özel Eğitim, kubrakeskin@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2041-5049

² YL Öğrencisi Nurcan Çakar, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Özel Eğitim, nuncancakar78@hotmail.com, ORCID: 0009-0005-0241-7592

³ YL Öğrencisi Elif Cansel Yıkmiş, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim, cansel_yikmis@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8081-6258

⁴ YL Öğrencisi Hilal Kaplan, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Özel Eğitim, hilalbeybiroglu95@gmail.com, ORCID: 0009-0006-9160-0010

1. GİRİŞ

Her geçen gün bilgi alanındaki hızlı gelişme ve değişim, eğitimin birey için giderek daha büyük bir önem taşımasına neden olmaktadır. Birey pek çok bilgiyi okuma, yazma ve kullanma gerekliliğiyle karşı karşıyadır (Baştuğ & Demirtaş Şenel, 2020). Bir kişinin, hızla evrilen ve değişen dünyada ortaya çıkan yeniliklere ayak uydurabilmesi, bu yeniliklere uyum sağlayabilmesi ve modern çağla bütünleşebilmesi için okuma yazma becerilerine sahip olması büyük bir öneme sahiptir. Bireyin günlük yaşamında elde edeceği başarılar ile okuma yazma becerilerini kullanması arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Okuma yazma, bireyin bakış açısını genişletir, karakterini düzenler ve kendisi ile çevresi arasındaki farkındalığı artırır. Ayrıca bireyin mesleki ilerleme, kariyer yapma, önemli pozisyonlara yükselme ve kendi alanında etkili olma konusunda da etkili bir rol oynar (Eroğlu, 2010). Bu nedenle bireyin okuma yazma becerilerini kazanması oldukça önemlidir.

Okumanın ne olduğuna ilişkin birçok tanım yapılmıştır (Cèbe & Goigoux, 2013; Chauveau, 2010; Giasson, 2003; Güneş, 2019; Jolibert, 1988). Tüm bu tanımlardan yola çıkılarak okuma; yazılı harf ve sembollerin çözümlenmesi, seslendirilmesi, zihinsel olarak düzenlenmesi, yazılı metindeki bilgilerin alınması, anlaşılması ve öğrenilmesi olarak açıklanabilir (Güneş, 2019). Okuma becerisi, zaman zaman okuma yazmayı öğrenmiş olma (okur-yazarlık) anlamında kullanılmaktadır. Oysa bireyler, okuma yoluyla elde ettikleri bilgiyi, yazma becerilerini etkili bir şekilde kullanarak geliştirir ve bu yetenekleriyle iletişim kurarlar. Bu durum, bireylerin öğrenmelerini yazma becerileri üzerinden olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkileyebilir (Çoşkun, 2010).

Yazma; harf, hece, kelime gibi çeşitli fiziksel eylemlerle ortaya çıkan ürünleri içermektedir. Bu ürünleri okuyucunun tanıması ve anlamını keşfetmesi önemlidir (Dumont, 2006). Yazma aynı zamanda bir üretim sürecidir ve bu süreçte kitap, roman, hikâye gibi çeşitli eserler ortaya çıkar. Bunun yanı sıra, yazma iki yönlü bir iletişim aracı olarak da işlev görmektedir. Yazılı üretim sürecinde hem yazma hem de okuma işlemleri eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir (Baron, 2000). Yazmaya ilişkin yapılan birçok tanım ve açıklamadan (Akyol, 2006; Baron, 2000; Dumont, 2006; Güneş, 2007; Özbay, 2005; Reuter, 1996) yola çıkılarak, yazmanın sesleri harflere çevirme, harfleri çizme, söz ve düşünceleri sembollere aktarma, harfleri birleştirerek hece, sözcük, cümle ve metin üretme, olay ve düşünceleri yazılı olarak ifade etme, bilimsel ve edebi eserler üretme işi olduğu söylenebilir (Güneş, 2019).

Yazmanın, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere üç temel boyutu mevcuttur. Bilişsel boyut, edinilen bilgilerin, duyuların ve gözlemlerin düzenlenip zihinsel süreçlerden geçirilerek yorumlanmasını içermektedir (Köksal, 1999). Yazma, özellikle öğrencilere düşünce geliştirme, bilgi düzenleme, dil becerilerini kullanma, bilgi birikimini artırma ve zihinsel sözlüklerini güçlendirme konularında yardımcı olur. Ayrıca, öğrencilere düşüncelerini ifade etme ve somutlaştırma fırsatı tanıyan önemli bir süreçtir. Dolayısıyla yazma öğretimi, öğrencilerin zihinsel gelişimi için büyük bir öneme sahiptir (Güneş, 2007). Duyuşsal boyuta gelince yazılı ifadenin yalınlığı, akıcılığı, çekiciliği, yazının estetik değeri ve okunabilirliği ön plana çıkmaktadır. Son olarak devinişsel boyut ise defter, kâğıt, kalem kullanma ve yazma esnasındaki kas hareketlerinin uyumunu kapsamaktadır (Köksal, 1999).

Yazma, zihinsel süreçleri etkinleştirerek düşüncelerin düzenlenmesine yardımcı olan çeşitli becerileri içerir. Bu nedenle, yazma öğretimine özel bir önem verilmeli ve öğrencilere yazma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Yazma becerilerini geliştirmek için ilk adım olarak zihinsel hazırlık önemlidir. Zihinsel hazırlık, ön bilgileri harekete geçirme, konu belirleme, amaç, yöntem ve tekniklerin belirlenmesi gibi pratikleri içerir. Bu aşamadan sonra yazma ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilir (Güneş, 2007). Ancak tüm bu çalışmalar yapılsa dahi yazmaya ilişkin mevcut durum incelendiğinde, öğrencilerin yazma becerini öğrenmek için çok çaba gösterdikleri ve zorlandıkları göze çarpmaktadır (Lienemann, Graham & Janssen, 2006).

Normal gelişim gösteren öğrencilerin bile zorlandığı yazma becerilerinde, özel gereksinimli bireylerin yetersizliklerinin onlara vermiş olduğu özelliklerden dolayı güçlükler yaşamaları çok olağandır. Özel

gereksinimli öğrencilerin çoğu, kas gelişiminde (büyük ve küçük kas grupları) yetersizlikler yaşadığından dolayı kalem tutma, düz çizgiler üzerinde yazma, satır başlangıcı ve bitişi konusunda ayarlamalar yapma ve verilen ödevi belirlenen sürede tamamlama gibi konularda sınırlılıklar yaşamaktadır. Ayrıca, kelimeleri ya da sözcükleri yazarken harf eklemeyi unutma veya eksik harf yazma gibi durumlarla karşılaşabilmektedirler (Arabacı 2009).

Alan yazında özel gereksinimli öğrencilerin okuma yazma becerilerine ilişkin deneysel, yarı deneysel ve nitel birçok çalışma mevcuttur (Akdağ, 2009; Başal & Batu, 2002; Çolak & Uzuner, 2004; Cihak & Castle, 2011; İlker & Melekoğlu, 2017; Şengül, 2008; Yıldız, 2013). Ancak bu çalışmalar incelendiğinde çalışmaların neredeyse hepsinin okuma ve yazma becerilerini beraber ele aldıkları görülmüştür. Yalnızca İlker ve Melekoğlu (2017) yapmış oldukları çalışmada, ilköğretim döneminde öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin yapılan müdahale araştırmalarını incelemişlerdir. Belirledikleri ölçütleri karşılayan 23 makale incelemişler ve çalışmaların genellikle yazma stratejileri üzerinde yoğunlaştığını, kişisel gelişim stratejilerine odaklandığını, çoğunlukla 4. sınıf öğrencilerine odaklandığını ve erkek katılımcıların kadın katılımcılardan daha fazla olduğu görülmüştür.

Ayrıca alan yazındaki araştırmalar, özel eğitim öğrencilerinin yazma becerilerini geliştirmede karşılaştıkları önemli zorlukları ve motor beceri eksikliklerinden kaynaklanan çeşitli güçlükleri vurgulamışlardır (Arabacı, 2009). Normal gelişim gösteren öğrencilerin bile yazma becerilerini kazanmada zorlandığı göz önüne alındığında, özel gereksinimli öğrencilerin bu alanda daha büyük zorluklarla karşılaşması beklenmektedir. Bu çalışma, özel eğitim öğretmenlerinin yazma öğretimi konusundaki deneyimlerini ve algılarını derinlemesine inceleyerek, bu zorluklara dair de önemli bilgiler sunmayı amaçlamaktadır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerinin yazma becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- 1- Öğretmenlere göre özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede en etkili yöntemler hangileridir?
- 2- Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini değerlendirirken hangi kriterleri kullanmaktadır?
- 3- Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini desteklemek için hangi materyal ve kaynakları kullanmaktadır?
- 4- Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede ailelerle nasıl iş birliği yapmaktadır?
- 5- Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini desteklemede nelere dikkat etmektedir?

1.2. Araştırmanın önemi

Bu araştırma özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek ve desteklemek için özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Özel eğitim alan yazınında özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin sistematik bir şekilde incelendiği kapsamlı çalışmaların eksikliği gözlemlenmektedir. Araştırmanın önemi buradan gelmektedir. Bu araştırma, özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerileri alanındaki boşluğu doldurarak alandaki bilimsel anlayışı derinleştirmek ve öğretmenlerin uygulamalarını yönlendirmek amacını taşımaktadır. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerileri konusundaki

yaklaşımlarını ve deneyimlerini anlamak, öğretim stratejilerinin ve programların geliştirilmesine önemli bir katkı sağlayabilir.

Bu çalışmanın özel gereksinimli öğrencilerin eğitimi alanında sürekli olarak değişen ve gelişen bir alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerine yönelik görüşlerinin analizi, alandaki bilimsel bilgi birikimini artırarak, etkili eğitim uygulamalarının geliştirilmesine ışık tutabilir. Araştırma sonuçları, özel eğitim öğretmenlerine, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerinin değerlendirilmesi ve desteklenmesi konusunda rehberlik edebilir. Bu da, öğretmenlerin profesyonel gelişimine katkıda bulunarak, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini iyileştirebilir.

Sonuç olarak, bu araştırma özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerileri alanında eğitim politikalarının ve programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilecek niteliktedir. Bu da özel gereksinimi olan öğrencilerin daha iyi desteklenmesini ve eğitimde fırsat eşitliğinin artırılmasını mümkün kılabilir. Dolayısıyla, bu çalışmanın özel eğitim alanındaki bilimsel anlayışı zenginleştireceği ve etkili eğitim uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiş olup, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan fenomenoloji deseni kullanılarak yürütülmüştür. Fenomenoloji, bireylerin günlük yaşamlarında sıkça karşılaştıkları, deneyimledikleri veya algıladıkları ancak derinlemesine anlamını tam olarak bilmedikleri çeşitli durumları veya olguları anlama ve açıklama amacı taşıyan bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Araştırmanın verileri, görüşme tekniğine dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu form, öğretmenlerin yazma becerileri ile ilgili düşüncelerini ve deneyimlerini detaylı bir şekilde ifade etmelerine olanak tanıyacak şekilde hazırlanmıştır. Verilerin toplanması sürecinde, öğretmenlerin deneyimlerini ve algılarını daha iyi anlamak amacıyla, görüşmeler sırasında açık uçlu sorular kullanılmış ve katılımcıların derinlemesine yanıtlar vermesi teşvik edilmiştir. Bu sayede, araştırmanın amacı doğrultusunda, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerine dair kapsamlı ve ayrıntılı veriler elde edilmiştir.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Bu çalışmaya, Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapmakta olan 20 özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Katılımcılar, uygun ve ölçüt örnekleme yöntemlerine göre belirlenmiştir. Uygun örnekleme, zaman, para ve iş gücü kaybını en aza indirmeyi hedefleyen bir yöntemdir ve araştırma sürecine hız ve pratiklik kazandırabilir. Bu yöntem, araştırmanın daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Ölçüt örnekleme ise, belirli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler veya durumlar arasından seçilen gözlem birimlerini içermektedir. Bu yöntem, araştırma sorularına en doğru ve en anlamlı yanıtları sağlayabilecek katılımcıları seçme amacı taşır (Büyüköztürk vd., 2011; Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırmanın verimli ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi için, araştırmacılar çalıştıkları kurumlar aracılığıyla çalışma grubunu oluşturmuşlardır. Bu sayede, katılımcılara erişim kolaylaştırılmış ve veri toplama süreci hızlandırılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin seçiminde, şu anda özel eğitim öğretmenliği yapıyor olmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu kriter, öğretmenlerin özel eğitim alanındaki deneyimlerinin ve yazma becerilerine yönelik bilgi birikimlerinin araştırma bulgularını zenginleştirmesini sağlamıştır.

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik özellikleri, çalışma kapsamındaki çeşitliliği ve geniş katılımcı profillerini yansıtabilecek şekilde özenle derlenmiştir. Bu özellikler, öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, mesleki deneyim süresi, eğitim düzeyi ve çalıştıkları kurumların türleri gibi önemli demografik

bilgileri içermektedir. Tablo 1’de, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özellikleri ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Tanımlayıcı Özellikler	Kişi sayısı
Cinsiyet	
Kadın	13
Erkek	7
Yaş	
20-25	1
26-30	5
31-35	5
36-40	7
41-45	2
Özel Eğitim Hizmet Süresi	
0-5 Yıl	8
6-10 Yıl	9
11-15 Yıl	3
Seminer/Kurs Alma Durumu	
Evet	1
Hayır	19
Mezun Olunan Öğretmenlik Programı	
Özel Eğitim Öğretmenliği	11
Okul Öncesi Öğretmenliği	3
Sınıf Öğretmenliği	1
Çocuk Gelişimi	1
Diğer	4
Çalıştığı Kurum/Sınıf	
Özel Eğitim Uygulama Okulu	16
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	4

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunu oluşturmak amacıyla, ilk olarak konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Literatür incelenmesinin ardından oluşturulan görüşme formu, araştırma yöntemleri konusunda uzman iki öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri sonrasında görüşme formunda çeşitli düzeltme, ekleme ve çıkarmalar yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde özel eğitim öğretmenlerinin cinsiyeti, yaşı, mezun olduğu öğretmenlik programı, yazma becerilerine ilişkin herhangi bir eğitim alıp almadığı, ne kadar süredir özel eğitim öğretmenliği yaptığı ve toplam hizmet süresi gibi demografik bilgilerini edinmeye yönelik sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu sorular şu şekildedir:

- 1- Sizce yazma becerilerini etkileyen etmenler nelerdir?
- 2- Yazmaya başlamadan önce özel gereksinimli öğrencilerinizde aradığınız önkoşul becerileri nelerdir?
- 3- Özel gereksinimli öğrencilerinizin yazma becerilerini geliştirmek için hangi yöntem, teknik ve stratejileri kullanıyorsunuz?

- 4- Özel gereksinimli öğrencilerinizin yazma becerilerini desteklemek için hangi etkinliklere yer veriyorsunuz?
- 5- Özel gereksinimli öğrencilerinizin yazma becerilerini değerlendirirken hangi noktalara dikkat ediyorsunuz?
- 6- Özel gereksinimli öğrencilerinizin yazma becerilerini desteklemek için hangi kaynakları kullanıyorsunuz?
- 7- Özel gereksinimli öğrencilerinizin yazma becerilerindeki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 8- Özel gereksinimli öğrencilerinizin yazma becerilerinin öğretiminde karşılaştığınız zorlukları açıklar mısınız?
- 9- Yazma becerilerinin öğretiminde ailelerden beklentileriniz nelerdir?

Araştırma verilerini toplamak için öncelikle 32 özel eğitim öğretmenine ulaşılmıştır. Ulaşılan öğretmenlere araştırmanın amacı ve yöntemi gibi konularda bilgiler verilmiştir. Daha sonrasında araştırmaya katılmaya gönüllü olan 20 öğretmen belirlenmiştir. Bu öğretmenlere araştırmayla ilgili daha detaylı bilgiler verilmiş, ses kaydı için sözel olarak izinleri alınmış ve sonrasında uygun oldukları gün ve saatlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme ortalama 10-15 dakika sürmüştür. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Bu araştırmanın verileri, içerik analizi yöntemiyle detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu sürecin ilk aşamasında, görüşmeler sırasında elde edilen ses kayıtları, herhangi bir değişiklik veya müdahale yapılmaksızın bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu aktarım süreci, verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla özenle gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin kimliklerini korumak için her birine anonimlik sağlamak amacıyla “Ö1, Ö2, Ö3...Ö18, Ö19, Ö20” gibi kodlar verilmiştir. Bu anonim kodlama yöntemi, bireylerin kişisel bilgilerinin gizli kalmasını ve verilerin objektif bir şekilde analiz edilmesini sağlamıştır.

Veri analizi aşamasında, elde edilen verilerden çeşitli tema ve alt temalar belirlenmiştir. Temalar, verilerin genel eğilimlerini ve ana noktalarını yansıtacak şekilde tanımlanmış; alt temalar ise bu genel noktaların daha detaylı ve özgül yönlerini açıklamak üzere ayrıştırılmıştır. Bu analiz sürecinde, bulguları desteklemek ve sonuçların geçerliliğini artırmak amacıyla doğrudan alıntılara sıkça yer verilmiştir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 01.02.2024

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2024/05

3. BULGULAR

3.1. Yazma becerilerini etkileyen etmenler

Araştırmanın katılımcılarına yazma becerilerini etkileyen etmenlerin neler olduğu sorulmuş, bu soruya verilen yanıtlar doğrultusunda Tablo 2’de görüldüğü üzere parmak kaslarının gelişimi, kalem tutma alışkanlıkları, büyüme ve olgunlaşma, deneyimler, yazma çalışmaları, okuma çalışmaları, aile ilgisi, aile baskısı ve ısrar kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak da “İnce Motor Beceriler”, “Kalem Tutma Becerisi”, “Hazırbulunuşluk”, “Okul Öncesi Beceriler”, “Aile ve Çevresel Etmenler” ve “İnce Motor Beceriler” olmak üzere 5 temaya ulaşılmıştır.

Tablo 2.

Yazma Becerilerini Etkileyen Etmenler

Temalar	Kodlar	f
İnce Motor Beceriler	Parmak Kaslarının Gelişimi	7
Kalem Tutma Becerisi	Kalem Tutma Alışkanlıkları	5
Hazırbulunuşluk	Büyüme ve Olgunlaşma	7
	Deneyimler	3
Okul Öncesi Beceriler	Yazma Çalışmaları	5
	Okuma Çalışmaları	3
Aile ve Çevresel Etmenler	Aile İlgisi	3
	Aile Baskısı ve Israr	1

Tablo 2 incelendiğinde; katılımcıların, öğrencilerin yazma becerileri üzerindeki en büyük etkinin hazırbulunuşluk (f=7) olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu konuda büyüme ve olgunlaşma kodunun sıklıkla tekrar edildiği göze çarpmaktadır. Konuya ilişkin Ö1 “Çocuğun hazırbulunuşluğu, bence bu çok önemli.”, Ö4 “Yazma becerilerinde bir kere en çok çocukların hazırbulunuşluğu önemli.”, Ö12 “Yazma becerilerini, çocukların hazırbulunuşluk düzeyleri çok fazla etkiliyor.” ve Ö16 “Yazma becerisinde benim için en önemli etmenlerden biri çocuğun hazırbulunuşluk düzeyidir. Bu hazırbulunuşluk çocuğun ön öğrenmelerine bağlıdır. Bunların yanında çocuğun büyüme ve olgunlaşma seviyesi de çocuk için yazma becerisini göstermesini sağlar.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin (f=7), öğrencilerin yazma becerilerini etkileyen etmenler noktasında ayrıca ince motor beceriler üzerinde sıklıkla durdukları görülmüştür. Katılımcılar, yoğun bir şekilde öğrencilerin parmak kaslarının gelişiminin yazma becerileri üzerinde etkisi olduğu görüşündedir. Konuya ilişkin görüşlerini Ö5 “Genellikle öncelikli olarak fiziksel uygunluğuna bakıyoruz. İnce kas küçük kas becerilerin bunların yetkinliğine bakıyoruz, ona göre ilerlemeye çalışıyoruz.”, Ö6 “Yani genel anlamıyla tabii ki küçük kas becerileri.” ve Ö8 ise “Parmak kaslarının gelişmiş olması, yazma becerilerinin ilerlemesine sebep olur. Parmak kasları eğer ki çocuğun gelişmiş değilse yazma becerilerini kazanamaz.” şeklinde ifade etmiştir.

Okul öncesi beceriler, katılımcı öğretmenlere göre yazma becerileri üzerinde oldukça etkilidir. Katılımcı öğretmenler, daha önce çocuğun yapmış olduğu yazma çalışmaları (f=5) ve okuma çalışmalarının (f=3) öğrencilerinin yazma becerileri üzerindeki etkisine vurgu yapmışlardır. Konuya ilişkin görüşlerini Ö2 “Daha önce yapılan yazma çalışmaları çok etkiliyor. Harflerin doğru öğretimi...Mesela eee bir öğrencim var, biz çalışırken sekizi önce 2 yapıyor sonra sekize çeviriyor yani yanlış öğrenmiş 8 yapmayı. Yanlış öğrenmiş ve bunu değiştiremedik.” şeklinde açıklamıştır.

Tablo 2’de katılımcılara göre (f=5) kalem tutma alışkanlıklarının, öğrencilerin yazma becerileri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin Ö2 “Bence ilk başta çocuğun kalem tutma becerisi. Bu çok önemli. Sekizinci sınıflarla çalışıyorum ben ama mesela hala doğru kalem tutamayan öğrenciler var. Doğru kalem

tutamayınca harflerde doğru bir şekilde yazılamayabiliyor.” ve Ö16 “Kalem tutuş pozisyonu da bunlardan biridir. Öğrenci kullanılacak kalem doğru tutuş pozisyonu uygulamaz ise yazma sırasında problemler yaşayabilir. Kalem çok ucundan tutmak parmak ağrısına sebep olacağı gibi kalem arkasından tutmak ise düzgün dikte yazmada sorunlar yaşayabilir. Çoğu öğrencimde bu gibi problemler yaşadım.” ifadelerini kullanmışlardır.

Ayrıca katılımcı öğretmenlerin bir kısmı da aile ve çevresel etmenlerin, öğrencilerin yazma becerilerini etkilediği vurgusunu yapmışlardır. Bu konuda öğretmenler, özellikle aile ilgisinden ve aile baskısı ve ısrardan söz etmişlerdir. Ö12 “Ailelerin tutumlarının çok fazla etkilediğini düşünüyorum. Çünkü aileler bazen çok fazla ısrarcı ve baskıcı oluyorlar. Çocuklar da bu yüzden çok kaygılı oluyor ve bundan dolayı yanlış öğrenmeler de çok fazla oluyor.” cümleleriyle konuya ilişkin görüşlerini belirtmiştir.

3.2. Yazma becerisinin öğretimi için aranan önkoşul özellikler

Araştırmanın katılımcılarına yazma becerileri öğretimi için öğrencilerinde aradıkları önkoşul beceriler sorulmuş, bu soruya verilen yanıtlar doğrultusunda Tablo 3’te görüldüğü üzere doğru kalem tutma, doğru pozisyonda ve yeterli sürede sırada oturma, gelişmiş ince motor beceriler, dikkatini verme ve odaklanma kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise “Kalem Tutma Becerisi”, “İnce Motor Beceriler”, “Dikkat ve Odaklanma Becerileri” ve “Sırada Oturma Becerisi” olmak üzere 4 temaya ulaşılmıştır.

Tablo 3.

Yazma Becerisinin Öğretimi İçin Aranan Önkoşul Özellikler

Temalar	Kodlar	f
Kalem Tutma Becerisi	Doğru Kalem Tutma	12
İnce Motor Beceriler	Gelişmiş İnce Motor Beceriler	11
Dikkat ve Odaklanma Becerileri	Dikkatini Verme ve Odaklanma	5
Sırada Oturma Becerisi	Doğru Pozisyonda ve Yeterli Sürede Sırada Oturma	4

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların, yazma becerilerinin öğretimi için öğrencilerinde en çok kalem tutma becerilerine değindikleri görülmüştür. Öğretmenler, yazma becerilerini kazandırmak için kalem doğru tutmanın önkoşul olduğunu (f=12) düşünmektedir. Bu konuda Ö2 “Doğru kalem tutuyor olabilmesi yani o kalem yazabilecek yeterliliği olması önemli.”, Ö10 “Daha önceden hiç kalem tutmuş mu yani yazı yazmış mı bu çok önemli. Kalem doğru tutabilmesi gerekli” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir.

Katılımcılar, yazma becerisinin bir diğer önkoşulu olarak ise gelişmiş ince motor becerilerinden (f=11) sıklıkla söz etmişlerdir. Konuya ilişkin görüşlerini Ö5 “Öncelikli olarak küçük kas becerileri yani ince kas becerilerinin yetkinliğe ulaşmasını sağlamak.”, Ö6 “Öncelikle küçük kas becerilerine bakıyorum.”, Ö8 “İnce motor gelişiminin tamamlanmış olması gerekiyor.” ve Ö20 “Önkoşul olarak ince motor becerilerine sahip olsun, parmak kaslarına sahip olsun.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

Tablo 3’te görülen bir diğer yazma becerisi önkoşulu, öğrencilerin etkinliğe dikkatini vermesi ve odaklanmasıdır. Bu konuda katılımcı öğretmenlerden 5’i vurgu yapmıştır. Ö8 “Dikkat ve odaklanma çok önemli.” ve Ö12 “Öğrencilerin dikkat sürelerinin yeterli olması gerekiyor.” ifadelerini kullanmışlardır. Ayrıca katılımcı öğretmenler (f=4), öğrencilerin yazma becerilerini geliştirebilmeleri için sıralarında doğru pozisyonda ve yeterli sürede sırada oturabilmelerinin gerekli olduğundan söz etmişlerdir. Konuya ilişkin Ö3 “Öğrencimle yazma çalışabilmem için sırada doğru bir şekilde oturması gerekli.” ve Ö12 ise “Öğrencilerin doğru şekilde ve çalıştığımız süre boyunca sırasında oturması lazım.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

3.3. Yazma becerisinin öğretiminde kullanılan yaklaşımlar

Katılımcı öğretmenlere, özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerini geliştirmek için hangi yöntem, teknik ve stratejileri kullandıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda Tablo 4’te görüldüğü üzere model olma, fiziksel yardım, sözel yardım, eğitsel ve bireysel uyarlamalar ve çeşitli materyallerle yazma çalışmaları kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise “Farklı

Tekniklerin Kullanımı", "Çeşitli Uyarlamaların Yapımı" ve "Farklı Materyallerin Kullanımı" temalarına ulaşılmıştır.

Tablo 4.

Yazma Becerisinin Öğretiminde Kullanılan Yaklaşımlar

Temalar	Kodlar	f
Farklı Tekniklerin Kullanımı	Model Olma	7
	Fiziksel Yardım	6
	Sözel Yardım	4
Çeşitli Uyarlamaların Yapımı	Eğitsel ve Bireysel Uyarlamalar	3
Farklı Materyallerin Kullanımı	Çeşitli Materyallerle Yazma Çalışmaları	2

Araştırmaya katılan öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için farklı teknikleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu (f=7), model olma tekniğini sıklıkla kullanmaktadır. Bu konuda Ö4 "Öncelikle öğrenciye nasıl yazacağı konusunda model oluyorum." ve Ö6 "Genel olarak öğrenciye model oluyorum. Doğru yazımı görebilmesi için önce defterine ben yazıyorum, sonra kendisine yazdırıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Aynı zamanda katılımcı öğretmenler, öğrencilerine yazma becerilerini öğretmede ve geliştirmede çoğunlukla fiziksel yardıma (f=6) başvurdukları görülmüştür. Bu konuda ise Ö2 "Öğrencime nasıl yazacağı konusunda model olduktan sonra, onun elinden tutarak fiziksel yardımda bulunuyorum. Bu şekilde harfleri nasıl yazması gerektiğini görmüş ve deneyimlemiş oluyor." ve Ö5 "Yazma becerileri için ilk başta şeyy fiziksel yardımı net kullanıyorum çünkü en azından o düzene girebilmesi için." cümlelerini kurmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde, özel gereksinimli öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede öğretmenlerin (f=4) sözel yardımlarda bulunduğu da göze çarpmaktadır. Katılımcı öğretmenler, öğrencilere sözel yardımı kullanarak harflerin yazım yönünü, yazım aşamalarını şu cümlelerle belirtmişlerdir: Ö3 "Ben genel olarak sözel yardımla öğretim yani sözel ipuçlarını kullanırım.", Ö14 "Öğrencilerime harfi nasıl yazacağını söylüyorum, örneğin büyük A harfi için yukarıdan başlaması gerektiğini söylüyorum yani sözel ipuçları veriyorum."

Eğitsel ve bireysel uygulamalar (f=3), öğretmenlerin yazma becerilerinin öğretiminde kullandığı bir diğer yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar, öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun olacak şekilde yazma becerilerinin öğretimini düzenlediklerini belirtmişlerdir. Bu konuda Ö12 "Ben yazmayı daha çok bireysel olarak uyarlıyorum, yani yazmada hangi sıkıntısı varsa ona yönelik farklı uyarlamalar yapıyorum. Çocukların durumuna göre ayarlamaya çalışıyorum." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcı öğretmenler, öğrencilerine dal, yaprak, kum ve oyun hamuru gibi çeşitli malzemelerle yazma becerisini öğrettiklerini belirtmişlerdir. Ö5 konuya ilişkin "Ben kullandığımız materyalleri, hani sadece deftere bağlı olarak bağımlı olarak değil de işte dışarıya çıktığımızda dallarla, yapraklarla yazdırma, işte ayağıyla yazdırma, kumda yazdırma çok kullanıyorum. Materyali ve yazdığı yerleri çok çeşitlendiriyorum ki hem genellemeyi sağlayabilsin hem de kendisinde o yazma becerisi otursun." cümlelerini kurmuştur.

3.4. Yazma becerisini desteklemek için yapılan etkinlikler

Katılımcı öğretmenlere, özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerini desteklemek için yer verdikleri etkinlikler sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda Tablo 5'te görüldüğü üzere basılı kitap ve çalışma sayfaları, küçük kas becerilerini geliştirme, çizgi çalışmaları, farklı materyallerle yazma, ses temelli cümle yöntemi ve öğrencinin ilgi alanına uygun etkinlikler kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise "Yazılı Materyal Etkinlikleri", "Motor Becerileri Geliştirme Etkinlikleri", "Kalem Tutma Çalışmaları", "Eğitim Materyallerini Çeşitlendirme", "Yöntem Odaklı Etkinlikler" ve "İlgi Odaklı Etkinlikler" temalarına ulaşılmıştır.

Tablo 5.*Yazma Becerisini Desteklemek İçin Yapılan Etkinlikler*

Temalar	Kodlar	f
Yazılı Materyal Etkinlikleri	Basılı Kitap ve Çalışma Sayfaları	9
Motor Becerileri Geliştirme Etkinlikleri	Küçük Kas Becerilerini Geliştirme	6
Kalem Tutma Çalışmaları	Çizgi Çalışmaları	3
Eğitim Materyallerini Çeşitlendirme	Farklı Materyallerle Yazma	3
Yöntem Odaklı Etkinlikler	Ses Temelli Cümle Yöntemi	3
İlgi Odaklı Etkinlikler	Öğrencinin İlgi Alanına Uygun Etkinlikler	2

Tablo 5'te görüldüğü üzere, öğretmenler öğrencilerin yazma becerilerini desteklemek için en çok (f=9) yazılı materyallerle etkinlikler yapmaktadırlar. Bu konuda Ö2 "Öğrencim sekizinci sınıf ama birinci sınıfların kullandığı kitabı çalışıyoruz. Kitaptaki etkinlikleri yaptırıyorum, mesela o kitabı bitmeye yakın kullandık. Böylelikle daha hızlı, doğruya yakın ve rahat yazabiliyor." ve Ö3 "Okuma kitaplarında olan etkinlikleri yaptırıyorum hani yazma, boşlukları doldurma, tamamlama etkinlikleri gibi." şeklinde görüş bildirmiştir.

Ayrıca Tablo 5'te öğretmenlerin (f=6) öğrencileriyle sıklıkla motor becerileri geliştirme etkinlikleri yaptıkları göze çarpmaktadır. Bu konuya ilişkin ise Ö2 "Yazma becerilerini desteklemek için örneğin resim yaparken fırçayı tutması... Bu bile parmak kaslarını geliştirdiği için mesela çok önemli ki yazma becerisini için." ve Ö13 "İlk önce parmak kaslarını geliştirme etkinlikleri yapıyorum. Örneğin; boncuk dizme, mandal takıp çıkarma gibi." ifadelerini kullanmışlardır.

Yazılı materyal etkinlikleri ve motor becerileri geliştirme etkinliklerini kalem tutma çalışmaları (f=3), eğitim materyallerini çeşitlendirme (f=3), yöntem odaklı etkinlikler (f=3) ve ilgi odaklı etkinlikler (f=2) takip etmektedir. Kalem tutma çalışmalarına ilişkin Ö13 "Öğrencilerle öncelikle kalem tutma çalışmaları yapıyorum. Bunun için çizgi çalışmalarına ve boyama çalışmalarına yer veriyorum.", eğitim materyallerini çeşitlendirme etkinliklerine ilişkin Ö5 "Materyali çeşitlendiriyorum. Materyal çeşitlendiği zaman bu defa çocukta daha kalıcı hale geliyor." yöntem odaklı etkinliklere ilişkin Ö16 "Ben özel eğitimde genel olarak ses temelli okuma yazma çalışıyorum. Harflerin doğru yazımı harfler ile bağlantılı olarak kelime ve cümle yazımlarında bu yöntemine etkinliklerini kullanıyorum." ve ilgi odaklı etkinliklere ilişkin ise Ö18 "Her öğrenciye göre bu değişiyor tabi ki ama daha çok hoşlarına gidecek bol görselli etkinlikleri kullanıyoruz, daha istekli olsun diye. Sevdiği karakterler üzerinden de gidiyoruz. Mesela bir çizgi kahramanı seviyordur. Onun üzerinden giderek çalışmalar yapmaya çalışıyoruz." şeklinde belirtmişlerdir.

3.5. Yazma becerileri değerlendirilirken dikkat edilen noktalar

Katılımcı öğretmenlere, özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerini değerlendirirken dikkat ettikleri noktalar sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda Tablo 6'da görüldüğü üzere büyük ve küçük harflerin doğru yazımı, noktalama işaretlerini kullanma, harf ve kelimelerin doğru yazımı, okunabilir yazı ve doğru kalem tutma kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise "Büyük ve Küçük Harf Yazımı", "Noktalama İşaretleri", "Harf ve Kelimelerin Yazımı", "Yazı Düzeni" ve "Kalem Tutma" temalarına ulaşılmıştır.

Tablo 6.*Yazma Becerileri Değerlendirilirken Dikkat Edilen Noktalar*

Temalar	Kodlar	f
Büyük ve Küçük Harf Yazımı	Büyük ve Küçük Harflerin Doğru Yazımı	12
Noktalama İşaretleri	Noktalama İşaretlerini Kullanma	10
Harf ve Kelimelerin Yazımı	Harf ve Kelimelerin Doğru Yazımı	7
Yazı Düzeni	Okunabilir Yazı	7
Kalem Tutma	Doğru Kalem Tutma	4

Katılımcı öğretmenlerin çoğunun (f=12), öğrencilerinin yazma becerilerini değerlendirirken büyük ve küçük harf yazımına dikkat ettikleri Tablo 6'da görülmektedir. Bu konuda Ö1 "İlk başta özel isimli olan kelimelerin veya noktadan sonra başlanan kelimelerin büyük harfle başlamasına dikkat etmesini istiyorum." ve Ö13 "Cümlelerin başında büyük harfle başlanır, yine özel isimler büyük harfle başlanır. Bu noktalara dikkat ediyorum." şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yine Tablo 6'da öğretmenlerin (f=10) değerlendirmede dikkat ettiği bir diğer hususun noktalama işaretleri olduğu göze çarpmaktadır. Bu konuda Ö3 "Öğrencimin yazdığım cümlelerin her zaman sonuna nokta koymasını beklerim, buna dikkat ederim." ve Ö11 ise "Noktalama işaretlerine dikkat ederim. Öğrencilerden cümlelerin sonuna mutlaka nokta koymasını beklerim." ifadelerini kullanmışlardır.

Tablo 6 incelendiğinde, yazma becerilerini değerlendirirken katılımcıların ayrıca harf ve kelimelerin yazımına (f=7), yazı düzenine (f=7) ve kalem tutma durumlarına (f=4) dikkat ettikleri göze çarpmaktadır. Öğretmenler, bu konudaki görüşlerini sırasıyla Ö16 "En önemlisi de tabi ki harflerin doğru yazımı.", Ö15 "Öncelikle öğrencinin kılavuz çizgilerden taşmamasına dikkat ediyorum." ve Ö4 "Önce kalemi tutma yani doğru tutuyor mu tutmuyor mu buna dikkat ediyorum." şeklinde belirtmişlerdir.

3.6.Yazma becerilerini desteklemek için kullanılan kaynaklar

Katılımcı öğretmenlere, özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerini desteklemek için hangi kaynaklardan yararlandıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda Tablo 7'de görüldüğü üzere yazılı kaynaklar, öğretmen yapımı materyaller, görsel kaynaklar, teknoloji, diğer öğretmenlerle paylaşım kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise "Çeşitli Kaynaklar", "Materyal Üretimi ve Adaptasyonu" ve "Meslektaş İş birliği ve Deneyim Paylaşımı" temalarına ulaşılmıştır.

Tablo 7.*Yazma Becerilerini Desteklemek İçin Kullanılan Kaynaklar*

Temalar	Kodlar	f
Çeşitli Kaynaklar	Yazılı Kaynaklar	17
	Görsel Kaynaklar	7
	Teknoloji	3
Materyal Üretimi ve Adaptasyonu	Öğretmen Yapımı Materyaller	6
Meslektaş İş Birliği ve Deneyim Paylaşımı	Diğer Öğretmenlerle Paylaşım	2

Tablo 7'de görüldüğü üzere öğretmenlerin kaynak çeşitliliğini önemsedikleri görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin çoğu (f=17), özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerini yazılı kaynaklarla desteklemektedirler. Bu konuda Ö1 "Millî Eğitim Bakanlığı kitaplarının dışında bir tane de okuma yazma setim var, bu ikisini kullanıyorum. Bu kaynakların da çok etkili olduğunu düşünüyorum uzun süredir de kullanıyorum.", Ö3 "Yazılı kaynak. Kitap genelde hani çocuğun durumuna göre ya hece yöntemiyle giden bir kitap kullanırım veya sesletim yöntemiyle giden bir kitap kullanırım onun dışında uuu çok yazmada ve okumada başka bir kaynaktan yararlanmıyorum." şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca yine aynı tablo incelendiğinde; öğretmenlerin

görsel kaynaklardan (f=7) ve teknolojiden de yararlandıkları göz çarpmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri sırasıyla; Ö16 “Görsel kaynaklar kullanarak öğrenciden gördüğü resmi hikayeleştirerek kelimeleri yazmasını istiyorum, böylelikle hem okuma hem yazma çalışması yapmış oluyoruz.” ve Ö18 “İnternet ortamından faydalaniyorum. Bilgisayardan çocuğumuzun yapısına göre kaynak seçmek bazen daha uygun olabiliyor.” şeklindedir.

Ayrıca katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan, öğrencilerinin yazma becerilerini desteklemek için materyal hazırladıkları (f=6) ve diğer öğretmenlerin deneyimlerinden yararlandıkları (f=2) bulgusu da ortaya çıkmıştır. Bu konuda sırasıyla Ö10 “Materyaller üretiyorum. Hazır kullanmıyorum, materyalleri ben kendim yapıyorum çünkü böyle daha yararlı oluyor. Yazılı kaynak yani u ben çok kitap kullanamıyorum.” ve Ö7 “En önemli kaynaklardan biri öğretmen arkadaşlarımız. Çünkü hepsi farklı üniversiteden geliyor. Yani herkes üniversitede farklı bir hocadan eğitim alıyordu.” cümleleriyle düşüncelerini ifade etmişlerdir.

3.7.Yazma becerilerindeki gelişmeleri değerlendirme

Araştırmaya katılan öğretmenlere, özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerindeki gelişmeleri nasıl takip ettikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda Tablo 8’de görüldüğü üzere sınıf içi gözlem, çalışma kağıtlarının ve etkinliklerinin kontrolü ve öğretmen yapımı testler kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise “İnformel Değerlendirme Yöntemleri” temasına ulaşılmıştır.

Tablo 8.

Yazma Becerilerindeki Gelişmeleri Değerlendirme

Temalar	Kodlar	f
İnformel Değerlendirme Yöntemleri	Sınıf İçi Gözlem	14
	Çalışma Kağıtlarının ve Etkinliklerinin Kontrolü	6
	Öğretmen Yapımı Testler	3

Tablo 8 incelendiğinde; öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerindeki gelişmeleri informal değerlendirme yöntemleriyle takip ettikleri görülmektedir. Bu tekniklerden de öğretmenler en çok (f=14) sınıf içi gözlemi kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Ö4 “Gözlem yoluyla değerlendiriyorum. Genelde daha önceki yaptıklarıyla ve şu anda yaptıklarıyla kıyaslıyorum. İşte nereden başladık, hangi aşamaya geldik, nasıl devam etmem gerekiyor, kullandığım yöntem doğru mu değil mi gibi bu şekilde değerlendiriyorum.”, Ö5 “Daha çok gözlem yoluyla yapıyorum. Hani artık yıllarında verdiği tecrübeyle öyle anekdot ya da bir tutanak halinde tutma ya da bir günlük gibi tutma olayım yok. Çocuğun ilerlemesine göre değerlendirme yapıyorum yani gözlemliyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Katılımcı öğretmenler (f=6) ayrıca yazma becerilerini değerlendirmek için öğrencilerin çalışma kağıtlarını ya da etkinliklerinin takibini yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin Ö14 “Ben çalışma kâğıdı veriyorum, sonra bu kağıtları kontrol ediyorum. Harfleri doğru mu yoksa yanlış mı yazdı? bunlara bakıyorum.” şeklinde kendini ifade etmiştir. Ayrıca bazı öğretmenler de (f=3) öğrencilerinin yazma becerilerindeki gelişmeleri kendilerinin hazırlamış oldukları testlerle takip ettikleri görülmüştür. Öğretmenler ölçüt bağımlı ölçü aracı gibi değerlendirme araçları hazırladıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Ö15 “Ben ölçüt bağımlı ölçü aracı hazırlıyorum, eksikliklerini bulup gidermeye çalışıyorum.” şeklinde görüş bildirmiştir.

3.8.Yazma becerilerinin öğretiminde karşılaşılan zorluklar

Araştırmaya katılan öğretmenlere, özel gereksinimli öğrencilerine yazma becerilerinin öğretiminde karşılaştıkları zorluklar sorulmuştur. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda Tablo 9’da görüldüğü üzere aile desteği eksikliği, ince motor becerilerdeki problemler, ilgi ve motivasyon eksikliği, önkoşul becerilerdeki eksiklikler, yanlış kalem tutma alışkanlıkları, dikkat problemleri kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise “Yazma Becerilerinde Karşılaşılan Zorluklar” temasına ulaşılmıştır.

Tablo 9.*Yazma Becerilerinin Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar*

Temalar	Kodlar	f
Yazma Becerilerinde Karşılaşılan Zorluklar	Aile Desteği Eksikliği	6
	İnce Motor Becerilerdeki Problemler	6
	İlgi ve Motivasyon Eksikliği	5
	Önkoşul Becerilerdeki Eksiklikler	4
	Yanlış Kalem Tutma Alışkanlıkları	4
	Dikkat Problemleri	3

Tablo 9 incelendiğinde; özel eğitim öğretmenlerinin, öğrencilerine yazma becerilerini öğretirken en çok aile desteğinin eksikliğine (f=6) ve öğrencilerin ince motor becerilerindeki problemlere (f=6) ilişkin zorluklar yaşadıkları görülmektedir. Aile desteğinin eksikliğine ilişkin Ö17 “1. Sınıfta bir öğrencim vardı, aileden yeteri destek alamadım mesela ara veriliyor tatil sonunda öğrenci unutup geliyordu bunlar beni çok olumsuz etkiledi.”, ve öğrencilerin ince motor becerilerindeki problemlere ilişkin ise Ö16 “Küçük kas becerileri gelişmeyen çocuklar ile çok karşılaşıyorum. Bunlardan dolayı da yazma çalışması çok etkileniyor çocuk erken yoruluyor.” şeklinde görül bildirmişlerdir. Ayrıca ilgi ve motivasyon eksikliği ise öğretmenlerin (f=5) yazma sürecinde karşılaştıkları diğer bir zorluktur. Bu konuda ise Ö17 “Çoğu öğrencim yazma konusunda isteksiz oluyor, bu isteksizlik durumunda ağlayarak kendine yerlere atıp çığlık atması, yazma becerisini öğretmemde bana zorluk yaşıyor.” şeklinde düşüncesini paylaşmıştır.

Önkoşul becerilerdeki eksiklikler (f=4) ve yanlış kalem tutma alışkanlıkları (f=4), öğretmenlerin yazma becerilerinin öğretiminde karşılaştığı diğer zorluklardandır. Önkoşul becerilerdeki eksikliklere ilişkin Ö16 “Çalıştığım öğrenciler ilkökul seviyesinde öğrenciler olduğu için herhangi bir alt yapıları olmayanlarla karşılaşıyorum. Bu öğrenciler genelde okul öncesi eğitimleri de almamış oluyorlar hazırbulunuşluk yaşantıları olmuyor, yani yazma için gerekli önkoşul becerilere sahip değiller, beni genelde zorlayan kısım bu oluyor.” ve yanlış kalem tutma alışkanlıkları konusunda ise Ö8 “Öncelikle kalemi tutmada büyük sıkıntı yaşıyorlar. Kalem tutmada yani ıı yanlış tutma tekniğini öğrenmişler. Onu düzeltmek de büyük bir sıkıntı yaşıyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Son olarak Tablo 9’da da görüldüğü üzere, öğretmenler yazma becerilerinin öğretiminde öğrencilerinin dikkat eksikliklerinden kaynaklanan zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin görüşlerini Ö15 “Öncelikle ilk karşılaştığımız zorluk öğrencinin dikkatini yönetememesi diyebilirim.” şeklinde ifade etmiştir.

3.9.Yazma becerileri konusunda ailelerden beklenenler

Araştırmanın katılımcılarına son olarak yazma becerilerinin öğretiminde ailelerden beklentilerinin ne olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdiği yanıtlardan yola çıkılarak okulda öğrenilenlerinin evde tekrarı, ödev takibi ve iş birliği ve iletişim kodları oluşturulmuştur. Bu kodlardan yola çıkılarak ise “Ailelerden Beklentiler” temasına ulaşılmıştır.

Tablo 10.*Yazma Becerileri Konusunda Ailelerden Beklenenler*

Temalar	Kodlar	f
Ailelerden Beklentiler	Okulda Öğrenilenlerinin Evde Tekrarı	8
	Ödev Takibi	8
	İş birliği ve İletişim	7

Tablo 10'da görüldüğü üzere, katılımcı öğretmenler ailelerden en çok okulda öğrettikleri yazma becerilerinin evde tekrar edilmesini (f=8) ve verdikleri ödevlerin takip edilmesini (f=8) beklemektedir. Bu konuda sırasıyla Ö9 *"Benim aileden beklentim okulda verdiğim şeyin evde devam ettirilmesi. İşte bir çocuk okumaya geçtiyse o çocuğa bol bol okuma yaptırılması, yazma yazıyorsa bir metin verdiğiniz zaman çocuğa evde bunu yazdırması, ödevlerinin verilen ödevlerinin zamanında yaptırılması. Siz yoksanız bile bu çocuğun yaz döneminde ya da tatillerde okutulmaya ve yazdırılmaya devam ettirilmesi."* ve Ö2 *"İş aile desteğinde bitiyor. Mesela ödevlerinin yapılması, ailenin bunu kontrol etmesi gerekiyor. Zaten hani çocuğun seviyesine göre ödevler veriyoruz yapabilecek düzeyde ödevler veriyoruz aileden de işte ödevlerinin mesela yapılıp yapılmadığını kontrol etmesini bekliyorum."* şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Ayrıca Tablo 10'da da belirtildiği gibi, katılımcı öğretmenlerin (f=7) ailelerden bir diğer beklentisi onlarla iş birliği ve iletişim halinde olmaktır. Bu konuya ilişkin ise Ö15 *"Ailelerden beklentim tamamen bir iş birliği yapmaları. İş birliğinden kastım da öğretmenle sürekli iletişim kurmaları, öğrencinin anatomik yapısına uygun kalem bulmaları öğrenciyi desteklemeleri, verilen ödevleri yerine getirmeleri ve bol bol alıştırmaya çalışmaları."* cümleleriyle düşüncelerini paylaşmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerinin yazma becerilerini etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri ele alınmıştır. Elde edilen verilere göre öğretmenler, yazma becerilerindeki en önemli etken olarak hazırbulunuşluk düzeyini görmektedirler. Öğretmenlere göre bu hazırbulunuşluk, öğrencilerin büyüme ve olgunluk düzeylerini içermektedir. Araştırmanın bu bulgusuna paralel olarak Ayhan (1998), okuma ve yazma becerilerine hazır olma durumunu, büyük ölçüde olgunlaşma sürecine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca çocuğun zihinsel, sosyal, duygusal ve fiziksel yönden uygun bir gelişim seviyesine erişmesinin ve uygun çevresel koşullarda edindiği becerilerin, okuma ve yazmayı öğrenme sürecini etkilediğini belirtmiştir.

Bunlara ek olarak öğretmenler, ince motor becerilerin ve kalem tutma alışkanlıklarının yazma başarısını etkilediğine dikkat çekmişlerdir. Literatürdeki çalışmalar, görsel ve motor yeteneklerin yaşla birlikte geliştiğini ve çocukların yazma becerilerini etkilediğini ortaya koymaktadır (Havens, 2002; Longcamp vd., 2005; Marr, 2001). Yazma, sadece el ve el bileği kaslarının değil, aynı zamanda dirsek, omuz ve hatta gövde kaslarının koordineli hareketleriyle gerçekleştirilir. Her bir el ve ön kol bölgesinde otuz sekiz farklı kas bulunmaktadır. Bu kaslar, yazı yazarken aktif olarak görev alırken, üst bölgelerdeki kaslar da onların işlevlerini yerine getirebilmelerine yardımcı olurlar (Taner, 2000). Kalem tutmada baş ve işaret parmağı kasları ile el bileğini kontrol eden kaslar kalemin hareketini sağlarken, orta parmak ise destek görevi görmektedir. Bu nedenle, el ve el bileği kas gelişiminin yazı yazma becerisi üzerinde önemli bir etkisi olduğu söylenebilir (Temur vd., 2012). Yazma becerisinin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesinin bireyin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel (motor beceriler) açıdan yeterince geliştirilmesiyle ilişkili olduğunu göstermektedir (İşeri & Ünal, 2010).

Okul öncesi dönemde yapılan yazma çalışmaları ve öğrencilerin bu dönemde edindikleri deneyimlerin, yazma becerilerini önemli ölçüde etkilediği öğretmenler tarafından vurgulanmıştır. Araştırmanın bu bulgusu alan yazındaki çalışmalarla desteklenmektedir (Duran, 2009; Pierce, 2003). Pierce (2003), okul öncesi dönemde yapılan yazma etkinliklerinin birinci sınıfta okuma yazma sürecini daha kolay hale getirdiği belirtmiştir. Ayrıca araştırmanın sonucunda aile ilgisi ve aile baskısının da öğrencilerin yazma becerilerini etkilediği görülmüştür. Öğretmenler; ailelerin çocuklarının yazma sürecine ilgi göstermesinin, çocuklarının ev ödevlerini takip etmesinin öğrencilerinin yazma becerileri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunu destekleyecek nitelikte Fan ve Chen'in (2001) aile katılımı üzerine yaptıkları meta-analiz çalışması vardır. Bu çalışmada aile katılımı ile öğrencilerin akademik başarıları arasında kuvvetli ve olumlu bir ilişki bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerinin yazma becerilerini kazanmaları için doğru kalem tutma ve gelişmiş ince motor becerileri gibi önkoşul becerilerinin

gerektiğine inanmalarıdır. Benzer şekilde Terzioğlu ve Topaç (2023), zihinsel yetersizliği olan bireylerin okuma-yazma öğrenmelerine ilişkin özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini belirledikleri bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmanın sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin, kalem tutmayı okuma-yazmanın önkoşul becerisi olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan mevcut araştırma ile alan yazındaki çalışmalar paralellik göstermektedir. Ayrıca katılımcılar, dikkatini verme ve uygun pozisyonda ve sürede sırada oturma davranışını da yazma becerisinin önkoşulları arasında göstermişlerdir. Alan yazında oturuş pozisyonları, öğrencilerin yazma performansını etkileyen faktörlerden biri olarak gösterilmektedir. Öğrencinin yazarken ayaklarının yere sağlam basması önemlidir (Keskinlik, 2005). Ayrıca sıranın yüksek ve masanın da alçak olması durumunda öğrenci fazla eğileceği için hem fiziksel olarak hem de yazımda önemli sorunlara yol açabilmektedir (Akyol, 2011).

Araştırmada, yazma becerisinin öğretiminde öğretmenlerin en çok model olma ve fiziksel yardım gibi çeşitli teknikleri kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin çalışmış oldukları öğrencilerin yetersizlikleri göz önüne alındığında bu beklenen bir durumdur. Öğrencilerin sahip olduğu bir takım bilişsel ve fiziksel yetersizliklerden dolayı, öğretmenler yazma becerisinin öğretiminde model olma ve fiziksel yardım gibi teknikleri sıklıkla kullanmışlardır. Ayrıca öğretmenler sözel yardım, eğitsel ve bireysel uyarlamalar ve çeşitli materyallerle yazma çalışmaları gibi yaklaşımları uygulamışlardır. Öğretmenler kumda, havada ya da oyun hamurlarla yazma etkinlikleri düzenleyerek öğrencilerinin hem kas gelişimini hem de yazma becerisinin gelişimini desteklemektedirler. Yazma becerisi için omuz, kol, bilek ve parmak kaslarının gelişimi oldukça önemlidir. Kas gelişimi sürecinde, büyük kaslardan başlayarak küçük kaslara doğru ilerlemeye dikkat edilmelidir. Havada yazarak omuz kasları güçlendirirken, masa veya kum üzerinde yazma da bilek, el ve parmak kasları desteklemektedir (Akyol, 2011).

Araştırmanın bir diğer bulgusu, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerinin yazma becerilerini desteklemek için basılı kitap ve çalışma sayfası ve küçük kas becerilerini geliştirme etkinliklerine yer vermeleridir. Bununla birlikte öğretmenlerin çizgi çalışmaları, farklı materyallerle yazma, ses temelli cümle yöntemi etkinliklerine zaman ayırdıkları görülmüştür. Katılımcı öğretmenler, basılı ders kitapları ve çalışma sayfası etkinliklerine sıklıkla yer vermektedir ancak ders kitapları merkezi olarak hazırlandığı bu nedenle yöresel, bölgesel ve bireysel farklılıkları çok barındırmadığı bilinmektedir (Açan, 2015). Normal gelişim gösteren ve kendi gibi bir yetersizliğe sahip olan akranlarından çok farklı bireysel özelliklere sahip olduğu bilinen özel gereksinimli bireylerin yazma öğretiminde basılı kitap ve hazır çalışma kâğıdı etkinliklerindense onlara özel, uyarlanmış etkinliklerin kullanılmasının daha etkili olacağı söylenebilir.

Özel eğitim öğretmenlerinin yetersizliği olan öğrencilerinin yazma becerilerini değerlendirirken dikkat ettikleri noktalar incelendiğinde; öğretmenlerin en çok büyük ve küçük harflerin doğru yazımına ve noktalama işaretlerinin kullanımına baktıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerini harf ve kelimelerin yazımı, yazılanların okunaklılığı ve kalem tutma biçimlerine ilişkin değerlendirdikleri görülmüştür. Buradan yola çıkılarak öğretmenlerin öğrencilerinin yazmış oldukları cümle ya da metinlerde dış yapıya odaklandıkları görülmüştür. Benzer şekilde Özbay (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin %54'ünün öğrencilerin yazılı ifade becerilerini değerlendirirken yazım kurallarına ve metnin dış yapısına dikkat ettikleri belirlenmiştir. Metnin iç yapısını inceleyen öğretmenlerin oranının ise %21,2 olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan ise Öz (2005) öğrencilere öğretilen cümlelerin kelime sayısının az olması, yaş seviyelerine, çevrelerine, yaşantılarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmesi ve büyük ve küçük harfler birlikte öğretilmesi gerektiği belirterek araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Yapılan bir diğer çalışmada ise okuma güçlüğü olan öğrencilerin yazma sürecinde gösterdikleri hataları ve yazılı anlatım beceri düzeylerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin en çok büyük-küçük harf kullanımında ve noktalama

işaretlerini doğru kullanmada problem yaşadıkları ve yazılarının okunaksız olduğu görülmüştür (Balci, 2017).

Bu araştırmanın sonucunda, özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerinin yazma becerilerini desteklemek için en çok yazılı kaynaklardan yararlandıkları; yazılı kaynakları ise sırasıyla görsel kaynakların, kendilerinin hazırlamış oldukları materyallerin, teknolojinin ve diğer öğretmenlerle paylaşımlar yaparak elde ettikleri kaynakların takip ettiği görülmüştür. Ayrıca Özel eğitim öğretmenlerinin, öğrencilerinin yazma becerilerini değerlendirme üzerine verdikleri yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerin informal değerlendirme yöntemlerini kullandıkları sonucuna varılmıştır. Özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerinin yazma becerilerini en çok sınıf içi gözlemler yaparak değerlendirmektedir. Sınıf içi gözlemi ise çalışma kağıtları ve etkinliklerin kontrolü ve öğretmen yapımı testler takip etmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu öğretmenlerin yetersizliği olan öğrencilere yazma becerileri öğretirken en çok aile desteğinin eksikliği ve öğrencilerinin ince motor becerilerdeki yetersizliklerinden söz etmeleridir. Ayrıca katılımcı öğretmenler karşılaştıkları diğer zorlukları; ilgi ve motivasyon eksikliği, önkoşul becerilerdeki eksiklikler, yanlış kalem tutma alışkanlıkları ve dikkat problemleri takip etmektedir. Aile desteği bakımından alan yazın incelendiğinde; okuma yazma öğretiminde öğretmenlerin aile ile iş birliği yapmalarının gerekliliği ve ailelerin katılımıyla gerçekleşen okuma yazma etkinliklerinin evde sürdürülmesiyle öğrenmenin daha kalıcı olacağına yönelik bir görüşün olduğu göze çarpmaktadır (Demirok & Akçam, 2009). Ayrıca Tompkins (1997), ailelerin okuma yazma öğretimi sürecine katılımının öğrencilerin daha etkili bir şekilde okur-yazar olmalarını sağlayacağını belirtmiş ve öğretmenlerin aileleri bu sürece dahil etmesinin de çocukların ileride karşılaşılabilecekleri okuma sorunlarını önceden engellemelerine yardımcı olacağına vurgu yapmıştır.

Son olarak bu çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin, öğrencilerine yazma becerileri öğretme konusunda ailelerden okulda öğretilenleri tekrar etmeleri, ev ödevlerinin takibini yapmaları ve kendileriyle iş birliği içerisinde olmaları gibi beklentilere sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Alan yazın incelendiğinde okuma yazma sürecine ailelerinin katılımının önemini vurgulayan çalışmalara ulaşılmaktadır (Başal & Batu, 2002; Demirok & Akçam, 2009). Başal ve Batu (2002) yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin zihinsel engelli öğrencilerin okuma ve yazma öğretiminde karşılaştıkları engeller arasında ailelerin ilgisizliği, eksik araç-gereç ve yetersiz kaynaklar ön plana çıkmıştır. Ailelerin çocuklarını evde desteklememeleri, desteklemek için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmamaları gibi etmenleri de aile kaynaklı sorunlar olarak belirtilmişlerdir.

Araştırmanın sonucunda uygulamaya yönelik ve ileriki araştırmalara yönelik bazı önerilerde bulunulabilir. Uygulamaya yönelik olarak; (a) okullar ailelerle iş birliği artırmak amacıyla aile katılım programları hazırlayabilir, (b) öğrencilerin yazma için önkoşul olan ince motor becerilerini geliştirmek için hem ailelere hem de öğretmenlere ince motor becerileri geliştirme eğitimleri/kursları verilebilir. İleri araştırmalara yönelik olarak ise; (a) aile katılımının yazma becerisi üzerine etkisi derinlemesine incelenebilir, (b) teknolojinin yazma becerileri üzerine etkisi araştırılabilir, (c) yazma becerileri değerlendirmek üzere daha geçerli ve güvenilir yöntemlerin ve envanterlerin geliştirilmesi üzerine projeler yapılabilir.

Kaynakça/Reference

- Açan, M. (2015). *Birleştirilmiş sınıfta ilk okuma yazmayı öğrenme ve öğretme sürecinin betimlenmesi: Bir durum çalışması* (Tez No. 397412) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Akdağ, M. (2019). Zihinsel engelli kaynaştırma öğrencileri için kullanılabilecek okuma yazma öğretimi yaklaşımları. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 130-137.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Kök Yayıncılık.
- Akyol, H. (2011). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Pegem Akademi
- Arabacı, İ.E. (2009). *Özel eğitim sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitilebilir zihin engelli öğrencilere ilk okuma öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* [Tez No. 235033] [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Ayhan, Ş. (1998). *İlkokul Öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi ile ilgili düşünceleri ve okul öncesi eğitimden beklentileri* (Tez No. 71859) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Balcı, E. (2017). Okuma güçlüğü çeken/disleksili öğrencilerin yazılı anlatım beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(28), 91-116. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12499>
- Baron, L. (2000). Du graphisme a l'écriture en Grande Section. Magnard.
- Başal, M., & Batu, E. S. (2002). Zihin özürlü öğrencilere okuma yazma öğretme konusuna alt özel sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Özel Eğitim Dergisi*, 3(2), 85-98.
- Baştuğ, M., & Demirtaş-Şenel, G. (2020). *Harf ses/harf için özel uygulamalı ilk okuma ve yazma öğretimi el kitabı*. Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cèbe, S. et Goigoux, R. (2013). *Lectorino, lectorinette*. RETZ.
- Chauveau, G. (2010). *Comprendre l'enfant apprenti lecteur: Recherches actuelles en psychologie de l'écrit*. RETZ.
- Cihak, D. F., & Castle, K. (2011). Improving expository writing skills with explicit and strategy instructional methods in inclusive middle school classrooms. *International Journal of Special Education*, 26(3), 106-113.
- Çolak, A., & Uzuner, Y. (2004). Zihin özürlü çocukların okuma-yazma öğrenmeleri ve özeleğitim öğretmenleri: Yarı yapılandırılmış görüşme araştırması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 241-270.
- Çoşkun, İ. (2010). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki gelişimin birbirini etkileme durumu: Eylem araştırması (Publication No. 279777) [Doctoral dissertation, Gazi University]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Demirok, M. S., & Akçam, A. (2019). Özel gereksinimli çocukların okuma yazma öğrenmelerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(4), 85-97.
- Dumont, D. (2006). *Le geste d'écriture: Méthode d'apprentissage Cycle 1- Cycle 2*. Hatier.
- Eroğlu, M. A. (2010). Zihinsel engelli öğrencilerin eğitiminde kullanılan okuma-yazma yaklaşımları ve yöntemleri (Tez No. 308927) [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Duran, E. (2009). *Bitişik eğik yazı öğretimi çalışmalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 228381) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: Metaanalysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.
- Giasson, J. (2003). *La compréhension en lecture*. De Boeck.
- Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2019). *İlkokuma yazma öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi.
- Havens M. C. (2002). *Emergent writing in preschool* [Unpublished doctoral dissertation]. The State University of New Jersey

- İlker, Ö., & Melekoğlu, M. A. (2017). İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(3), 443-469. doi: 10.21565/oelegitimdergisi.318602
- İşeri, K. & Ünal, E. (2010). Yazma eğilimi ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Eğitim ve Bilim*, 35(155), 104-117.
- Jolibert, J. (1988). *Former des enfants producteurs de textes*. Hachette.
- Keskinkılıç, K. (2005). *İlk okuma yazma öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım
- Köksal, K. (1999). *Okuma yazmanın öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Lienemann, T. O., Graham S., & Janssen B. L. (2006). Improving the writing performance of struggling writers in second grade. *The Journal of Special Education*, 40(2).
- Longcamp, M., Zerbato-Poudou M. T., & Velay J. L. (2005). The influence of writing practice on letter recognition in preschool children: A comparison between handwriting and typing. *Acta Psychologica*, 119, 67-79.
- Marr, D., Windsor, M. M., & Cermak, S. (2001). Handwriting readiness: locatives and visuomotor skills in the kindergarten year. *Early Childhood Research Practice*, 3(1), 1- 17.
- Öz, M. F. (2005). *Uygulamalı ilkokuma yazma öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2003). Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarında Türkçe öğretimi. Gölge Ofset Matbaacılık.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Akçağ Yayınları.
- Pierce, B. L. (2003). The great debate continued: Does daily writting in kindergarten lead to invented spelling and reading? (Publication No. 3425261) [Doctoral dissertation, The University of North Texas]. ProQuest Digital Dissertations
- Reuter, Y. (1996). *Enseigner et apprendre a écrire-Construire une didactique de l'écriture*. ESF.
- Şengül, H. (2008). Özel eğitim öğretmenlerinin zihin engelli çocuklara okuma-yazma öğretiminde kullandıkları yöntemlerin belirlenmesi (Tez No. 231852) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi
- Taner, D. (2000). *Fonksiyonel anatomi ekstremiteler ve sırt bölgesi*. Palme Yayın Dağıtım Pazarlama.
- Temur, T., Aksoy, C. C., & Tabak, H. (2012). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kalem tutma biçimleri ve kavrama-sıkıştırma kuvvetlerinin yazma hızı ve hatalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(165).
- Terzioğlu, N. K., & Topaç, A. (2023). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin okuma-yazma öğrenmelerine ilişkin özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 133-148. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1284054>
- Tompkins, G.E. (1997). *Literacy for the 21" century*. Merrill.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldız, M. (2013). Yazma güçlüğü (disgrafi) olan bir ilkokul 2. sınıf öğrencisinin el yazısı okunaklılığının geliştirilmesi: Eylem araştırması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 281-310

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Writing includes various skills that activate mental processes and assist in organizing thoughts. Therefore, special emphasis should be placed on writing instruction, and students should be encouraged to develop a habit of writing. Mental preparation is important as the first step in improving writing skills. Mental preparation involves practices such as activating prior knowledge, determining the topic, setting goals, and identifying methods and techniques. Following this stage, writing and evaluation activities are carried out (Güneş, 2007). However, despite all these efforts, when the current situation regarding writing is examined, it is evident that students exert considerable effort and struggle to learn writing skills (Lienemann, Graham & Janssen, 2006).

In the writing skills, which even typically developing students struggle with, it is quite common for individuals with special needs to face difficulties due to the characteristics resulting from their disabilities. Most students with special needs experience limitations in tasks such as holding a pen, writing on straight lines, adjusting the beginning and end of lines, and completing assigned tasks within the specified time frame due to delays in muscle development (both large and small muscle groups). Additionally, they may encounter situations such as forgetting to add letters or writing missing letters when writing words or phrases (Arabacı, 2009).

When reviewing the literature, a limited number of studies on the writing skills of students with special needs have been found. In these studies, reading and writing are mostly addressed together. It is believed that obtaining in-depth views of teachers regarding writing skills would contribute to the special education literature. In this context, the purpose of this research is to examine special education teachers' views on their students' writing skills.

2. METHOD

This research was conducted according to the phenomenology design of qualitative research approaches to examine teachers' views on the writing skills of students with special needs. The study group of the research consists of 20 special education teachers working in various cities of Turkey. The data of the research were collected through a semi-structured interview form. The prepared interview form consists of two parts. The first part includes questions aimed at obtaining demographic information about special education teachers, such as their gender, age, graduation program, whether they have received any training on writing skills, how long they have been teaching special education, and their total years of service. The second part contains questions related to the writing skills of students with special needs. The data of this research were evaluated using content analysis method.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In the research, the views of special education teachers on the factors affecting their students' writing skills were discussed. According to the data obtained, teachers consider readiness level as the most important factor in writing skills. According to teachers, this readiness encompasses the growth and maturity levels of students. In line with this finding of the research, Ayhan (1998) emphasized that readiness for reading and writing skills is largely dependent on the maturation process. Additionally, teachers have highlighted the impact of fine motor skills and pencil grip habits on writing success. Studies in the literature indicate that visual and motor abilities develop with age and affect children's writing skills (Havens, 2002; Longcamp et al., 2005; Marr, 2001).

It has been emphasized by teachers that writing activities in the preschool period and the experiences gained by students during this period significantly influence their writing skills. This finding of the research is supported by studies in the literature (Duran, 2009; Pierce, 2003). Another finding of the research is that special education teachers believe that prerequisite skills such as proper pencil grip and advanced fine motor skills are necessary for their students to acquire writing skills. Similarly, Terzioğlu

and Topaç (2023) conducted a study to determine the views of special education teachers on the learning of reading and writing skills of individuals with intellectual disabilities. As a result of this study, it was found that special education teachers perceive pencil grip as a prerequisite skill for reading and writing. In this respect, the current research is parallel to the studies in the literature.

Another finding of the research is that teachers include printed books and worksheets and activities to develop fine motor skills to support their students' writing skills. However, it was observed that teachers allocate time to line exercises, writing with different materials, and activities based on sound-based sentences. When examining the points that teachers pay attention to when evaluating their students' writing skills, it was found that teachers mostly focus on the correct spelling of uppercase and lowercase letters and the use of punctuation marks. Additionally, teachers evaluate their students based on the structure of letters and words, legibility of written text, and pencil grip styles. It was observed that teachers focus on the external structure in the sentences or texts written by their students. Similarly, in a study conducted by Özbay (2003), it was determined that 54% of Turkish teachers focus on spelling rules and the external structure of the text when evaluating students' written expression skills.

As a result of this research, it was observed that special education teachers mostly benefit from written sources to support their students' writing skills, and the written sources are followed by visual sources, materials prepared by themselves, technology, and sources obtained through sharing with other teachers. Additionally, when examining the responses of special education teachers regarding the evaluation of their students' writing skills, it was concluded that teachers use informal assessment methods. Special education teachers mostly evaluate their students' writing skills through in-class observations. In-class observation is followed by checking worksheets and activities and teacher-made tests.

Another finding of the research is that teachers, while teaching writing skills to students with disabilities, mostly mention the lack of family support and the inadequacy of their students' fine motor skills. Additionally, participant teachers mention other difficulties they encounter; lack of interest and motivation, deficiencies in prerequisite skills, incorrect pencil grip habits, and attention problems. When family support is examined in terms of literature, it is observed that there is a view that emphasizes the necessity of teachers collaborating with families in reading and writing education and that learning will be more permanent with reading and writing activities conducted with family participation at home (Demirok & Akçam, 2009). Additionally, Tompkins (1997) stated that the involvement of families in the reading and writing education process will enable students to become more effective readers and writers, and the involvement of families by teachers in this process will help prevent reading problems that children may encounter in the future.

Finally, it was concluded in this research that special education teachers have expectations such as repeating what is taught at school from families, monitoring homework, and cooperating with them in teaching their students writing skills. When literature is examined, it is found that there are studies emphasizing the importance of family participation in the reading and writing process (Başal & Batu, 2002; Demirok & Akçam, 2009). In a study conducted by Başal and Batu (2002), among the obstacles faced by teachers in teaching reading and writing skills of mentally handicapped students, family indifference, lack of equipment and insufficient resources came to the forefront. Factors such as families not supporting their children at home and not having the necessary knowledge and skills to support them were also mentioned as family-related problems.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 01.02.2024

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2024/05

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacıların her birinin mevcut araştırmaya katkı şekli ve katkılarının yüzde biçimleri şu şekildedir:

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, veri analizi, raporlaştırma. %40

Yazar 2: Verilerin toplanması, verilerin analizi, raporlaştırma.%20

Yazar 2: Verilerin toplanması, verilerin analizi, raporlaştırma.%20

Yazar 2: Verilerin toplanması, verilerin analizi, raporlaştırma.%20

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bir çıkar çatışmasının bulunmamaktadır.